

Transport O_2 a CO_2 v krvi

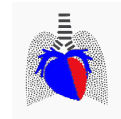
vaclav.hAMPL@lf2.cuni.cz

<http://fyziologie.lf2.cuni.cz>

<http://vh.cuni.cz>

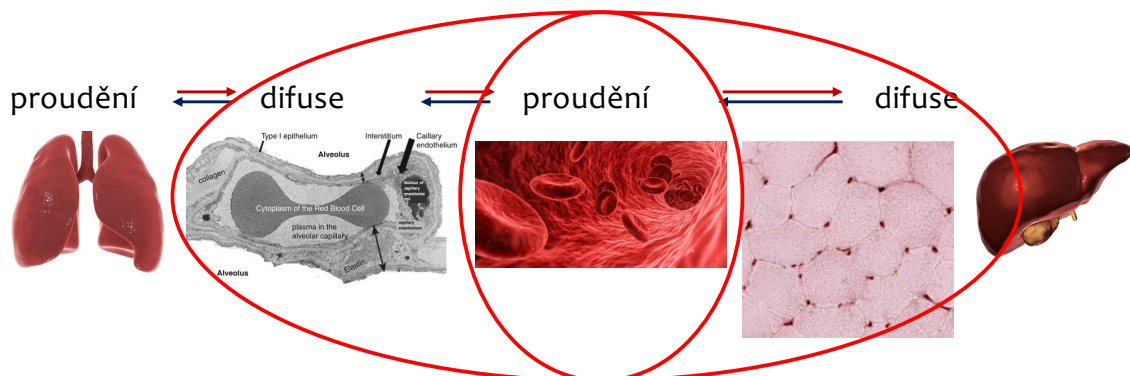

UNIVERZITA KARLOVA
2. lékařská fakulta

1

Transport O_2 & CO_2 („krevní plyny“) v těle

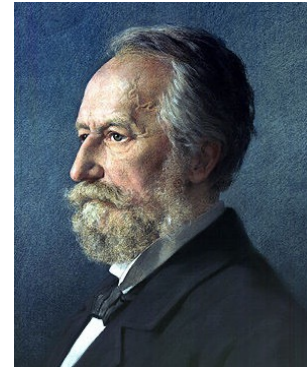
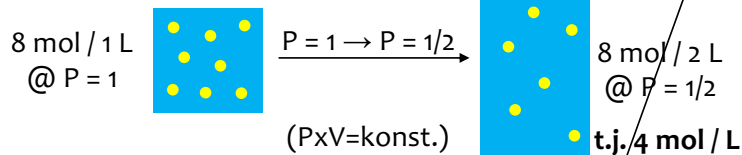
2

Difuze v plynech

První Fickův zákon (1855): $J = -D / RT \times \Delta P / \Delta x$

■ kapaliny: rozdíl koncentrací ($C_2 - C_1$)

■ plyny: STLAČITELNOST

Adolf Eugen Fick
1829-1901

t.j. u plynů koncentrace bez údaje o tlaku
není moc užitečná

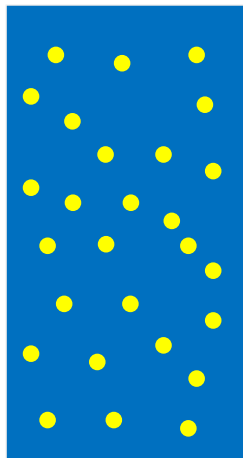
→ proto parciální tlak ($C \times P$)

3

Koncentrace a parciální tlak

molekuly O_2 ve vzduchu

Suchý vzduch: 21% je O_2

$$F_{O_2} = 0.21$$

$$[O_2] = 210 \text{ ml/l}$$

Protože $P_B \sim 760 \text{ mmHg}$

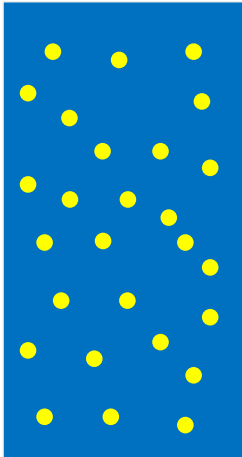
$$P_{O_2} = 0.21 \times 760 \text{ mmHg} \\ = 160 \text{ mmHg}$$

5

Vliv vodní páry

37°C

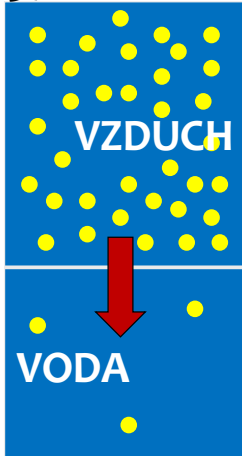
$P_B \sim 760 \text{ mmHg}$
 $P_{H_2O} = 47 \text{ mmHg (při } 37^\circ\text{C)}$
 $P_{DRY} = 713 \text{ mmHg}$
 $P_{O_2} = 0.21 \times 713 \text{ mmHg}$
 $\quad = 150 \text{ mmHg}$

6

O₂ v roztoku

37°C

Po equilibraci:
VZDUCH: $P_{O_2} = 150 \text{ mmHg}$
VODA: $P_{O_2} = 150 \text{ mmHg}$

VZDUCH: $[O_2] = 210 \text{ ml/l}$
VODA: $[O_2] = 4.5 \text{ ml/l}$

Rozpustnost O₂
 $= 4.5 / 150 = 0.003 \text{ ml/(dl.mmHg)}$

37°C

7

Transport O_2 v roztoku při námaze

- rozpustnost = 0.003 ml/(dl.mmHg)
- P_{O_2} v arteriální krvi = 100 mmHg
- $[O_2]$ = 3 ml/l
- srdeční výdej = 30 l/min
- max. O_2 k dispozici = 90 ml/min

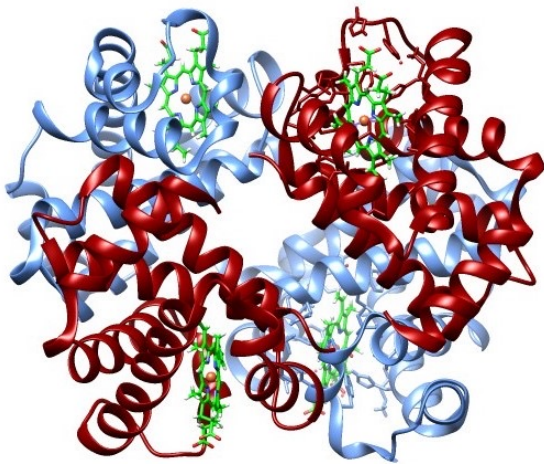
Ale potřeba O_2 je 3000 ml/min!

CO_2 podobně (rozpustnost 0.067 ml/(dl.mmHg))

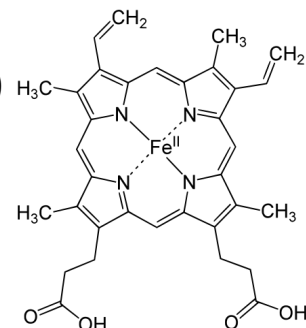
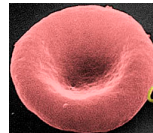
8

Hemoglobin (Hb)

oxyHb A: $\alpha_2\beta_2$

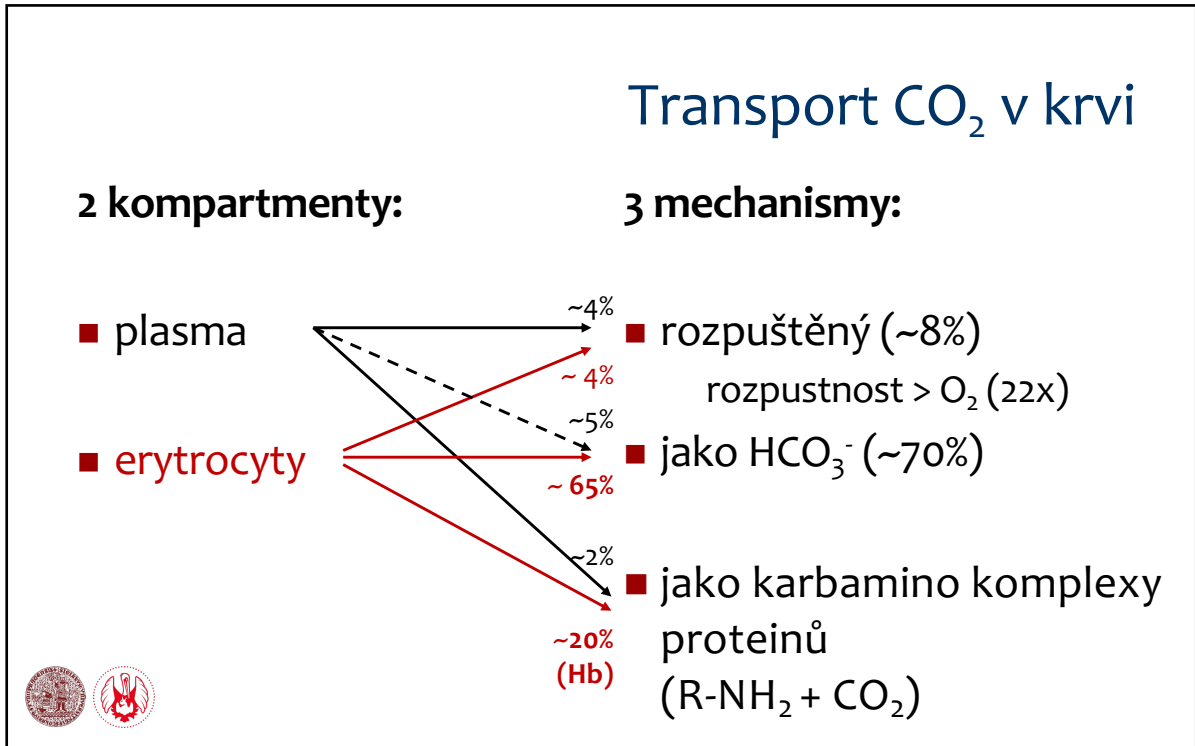
- Transport CO_2 i O_2
  - NH_2 skupiny N-terminálních val
  - Fe^{2+} hemů
- Erythrocyty (35%)

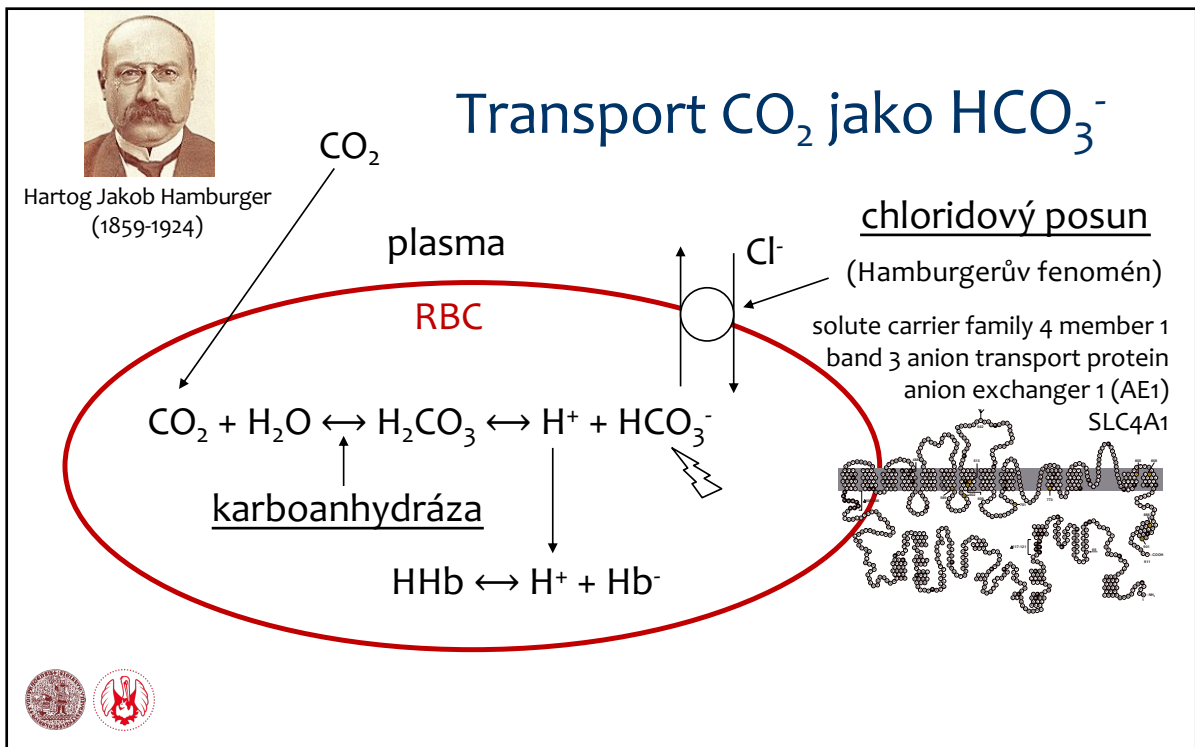
- 4 globiny + 4 hemy (Fe^{2+} v porfyrinovém kruhu)

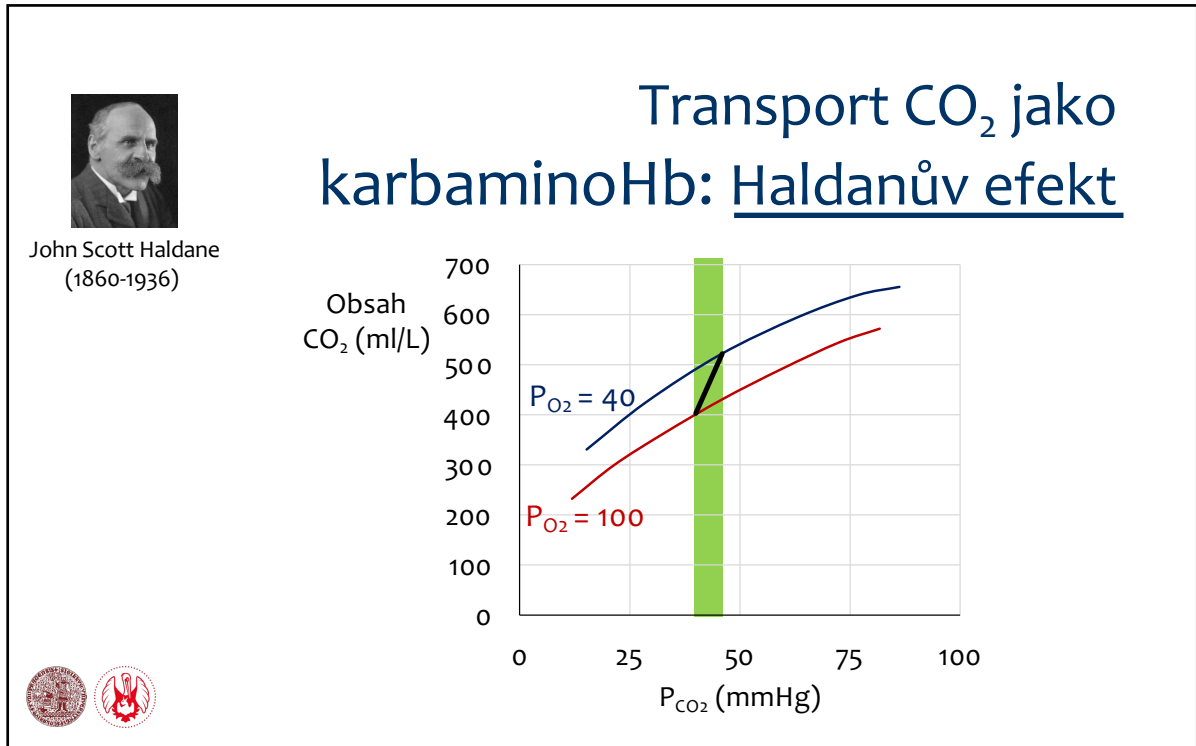
9

10

11

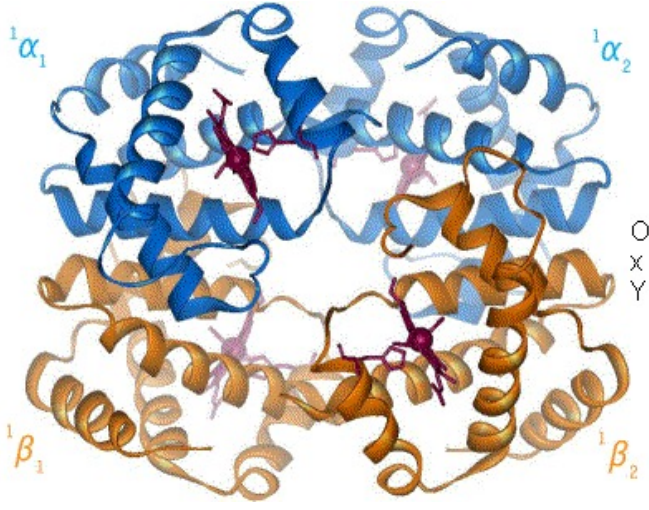
12

Transport O₂: 2 konformační stavy Hb

- **R (relaxovaný):**
  - při ↑O₂
  - ↑ afinita k O₂
  - stabilizováno ↑pH

- **T (tenzní)**
  - při ↓O₂
  - ↓ afinita k O₂
  - stabilizováno CO₂ & H⁺

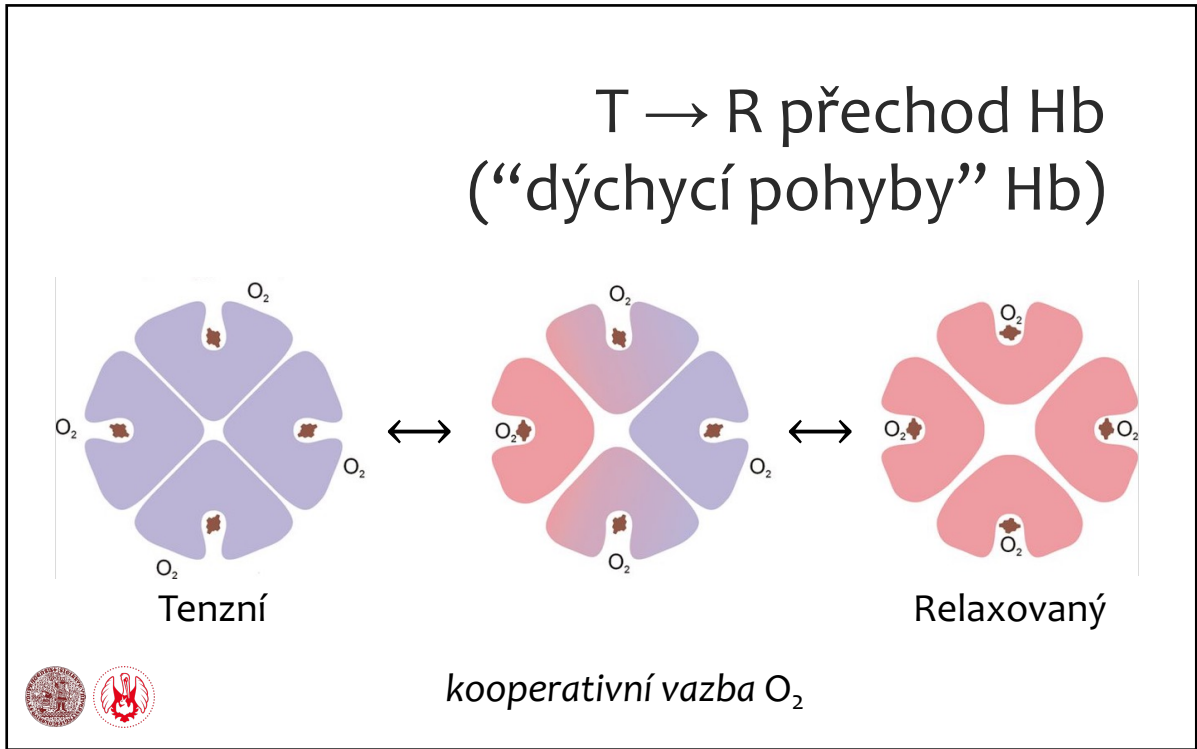
O
X
Y

¹α₁   ¹α₂
¹β₁   ¹β₂

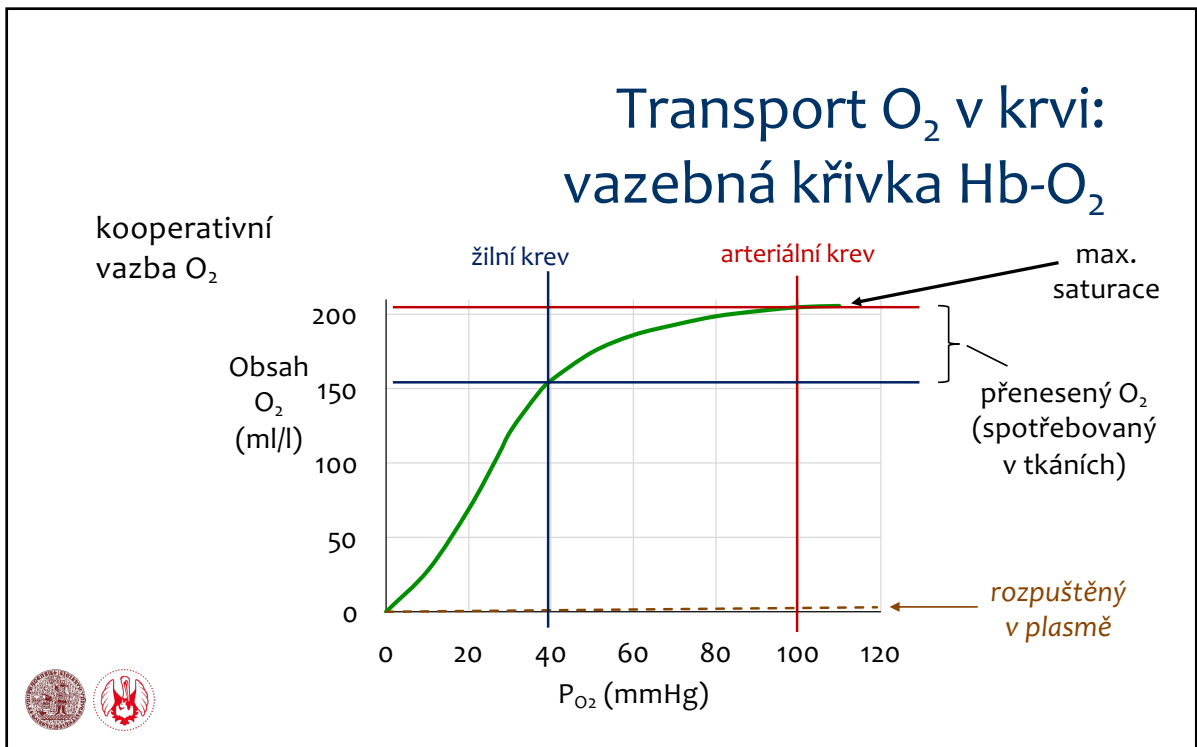
protonace NH₃ skupin → + náboj → iontové interakce s blízkými COOH skupinami

13

14

15

alza.cz

Co hledáte? Např. kabel AlzaPower... **Hledat**

Václav Hampl

Zobrazit katalog

Home > Zdraví > Zdravotnické potřeby > Zdravotnické přístroje > Oxymetry > MG Pulse X6, Pulzný oxymetr

MG Pulse X6, Pulzný oxymetr

Oxymetr - zobrazuje hodnotu krevního kyslíku a tepovou frekvenci, bezdrátově na prstu, rozsah měření PR: 30 bpm - 250 bpm, SPO2: 35 - 99%, přesné malé rozměry, automatické vypnutí, displej, napájení: 2x AAA baterie (balení obsahuje 2x AAA baterie)

Výměna nevhodného dárku za poukaz do 31.1.2024 Nyní
Zboží by mělo být nepoužité, nepoškozené a v originálním obale

Skladem > 10 ks u dodavatele

Zjistit termín doručení do AlzaBoxu

Středa 15.11. od 17:00 na **prodejně Alza Showroom Praha 5 Zličín**

Středa 15.11. u Vás (ul. V Aleji 1083/17)

359,-

18

Pulsní oxymetrie

- bezpečná, snadná, neinvazivní, levná, užitečná při intenzivní péči
- ne vždy shodná s arteriální SaO_2
  - ale dobrá korelace
- světlo 2 vlnových délek skrz tenkou část těla do fotodetektoru
- měří absorbanci při každé z vlnových délek
- pulzaticí + nepulzaticí komponenta
- $\Rightarrow$ měří S_{O_2} , ne $[\text{O}_2]$ ani P_{O_2}
  - < 93% $\rightarrow$!
  - < 90% $\rightarrow$!!!

Absorption Spectra of Hemoglobin

Molar extinction coefficient (l/cm*mmol)

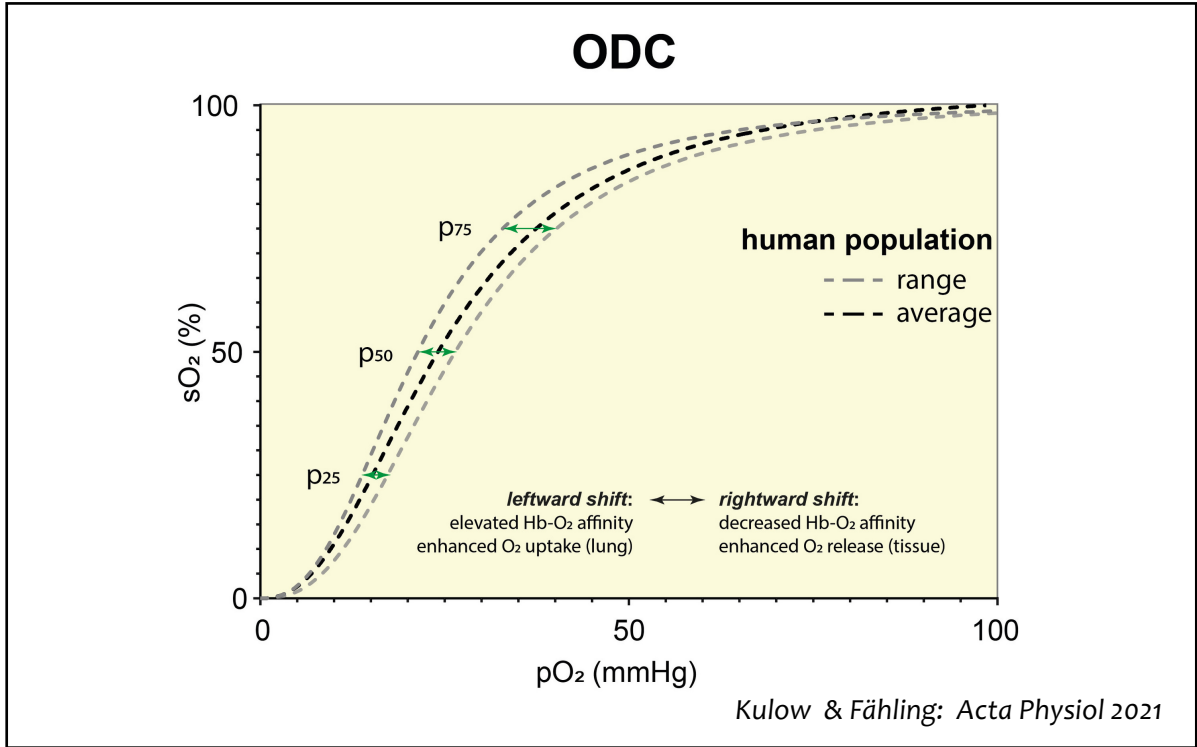
Wavelength (nm)

NIR region

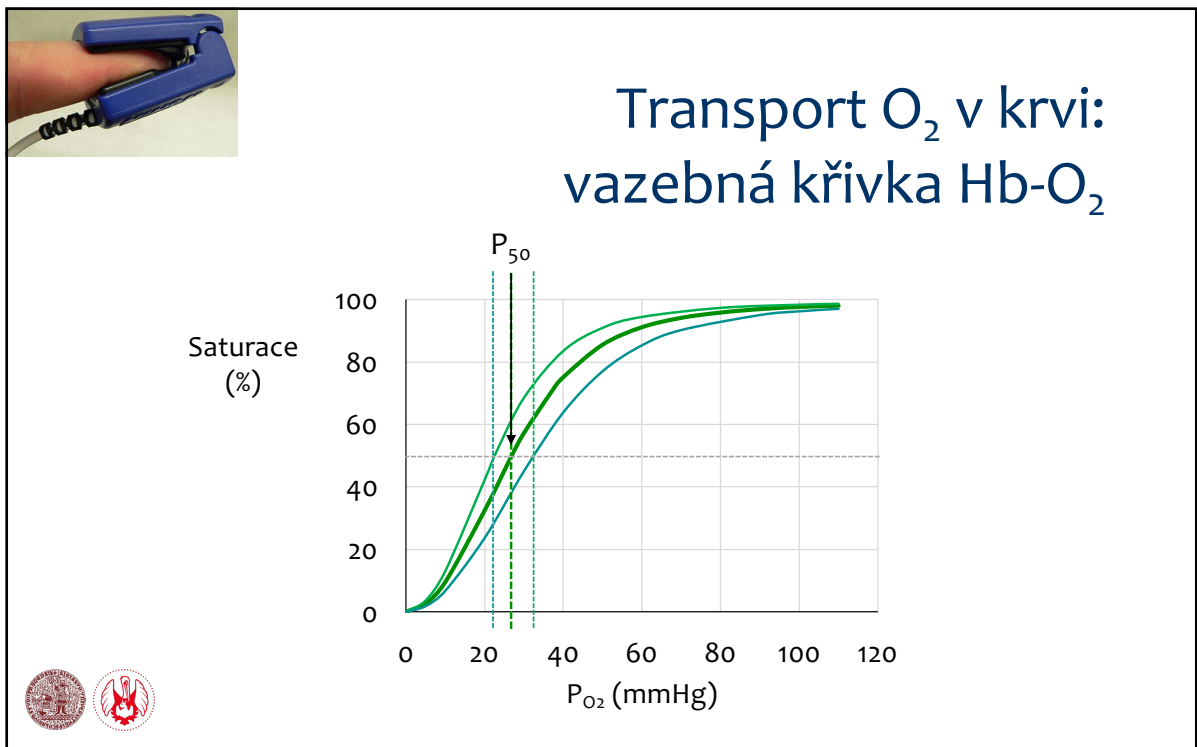
Legend: HbO₂ (red), Hb (blue)

19

20

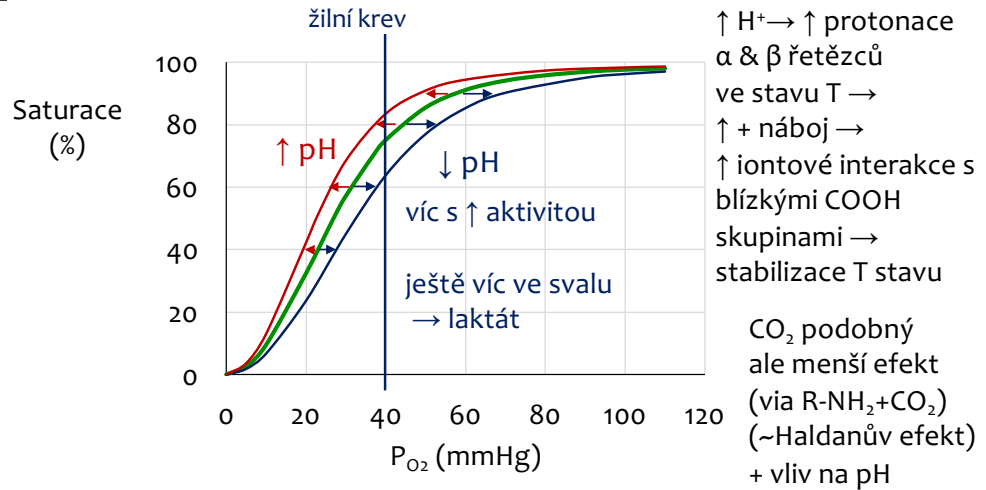

21

Christian Bohr
1904

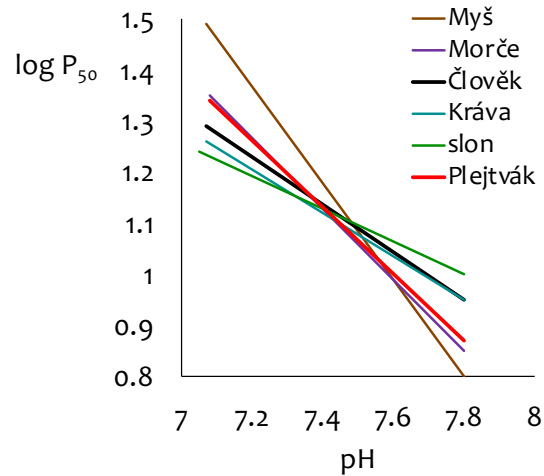
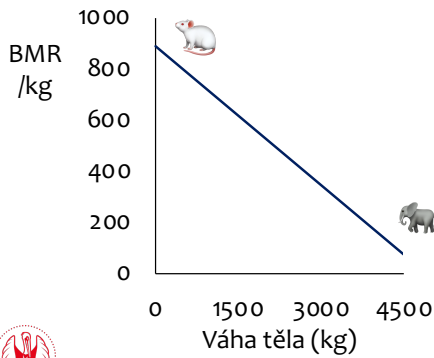
$H^+ \rightarrow \downarrow$ afinitu Hb-O₂: Bohrův efekt

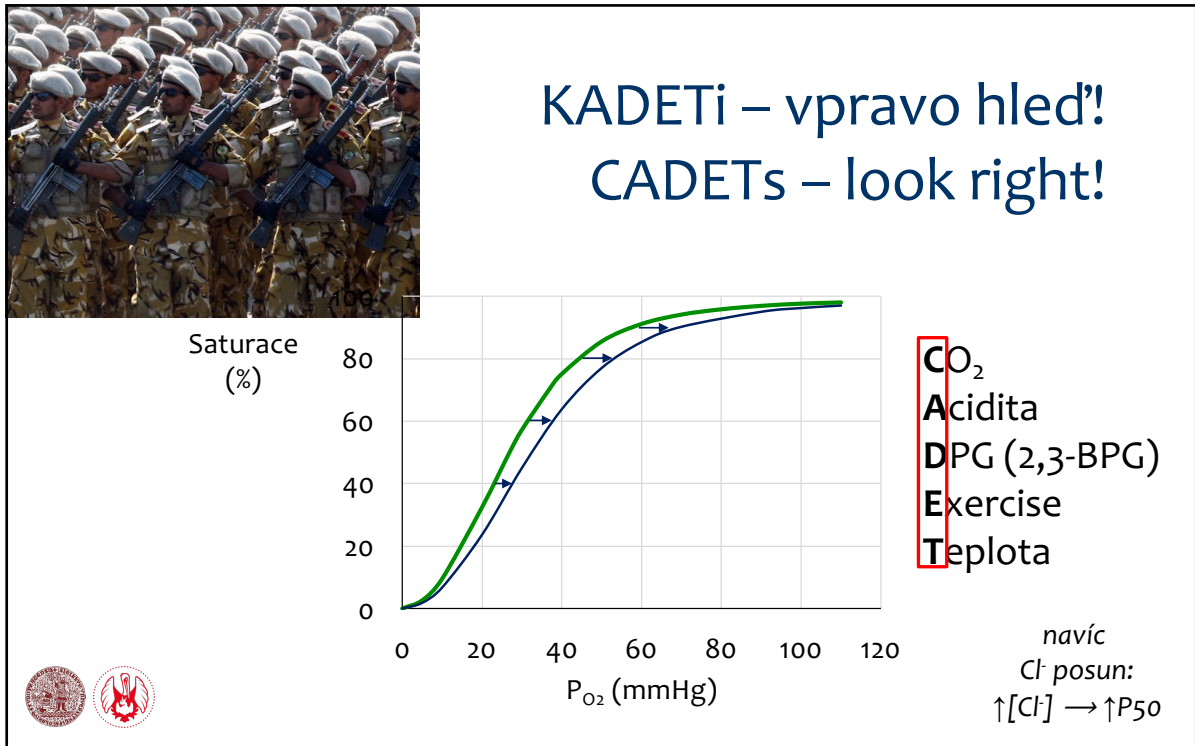
22

Silnější Bohrův efekt u menších savců

23

24

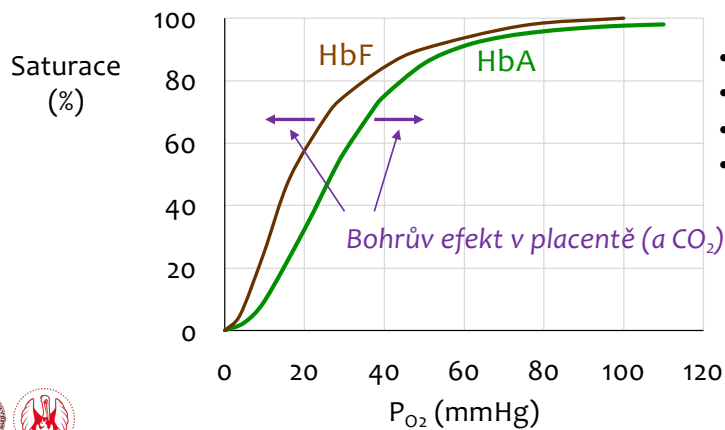
2,3-bisfosfoglycerát (2,3-BPG) (2,3-difosfoglycerát, 2,3-DPG)

- meziprodukt glykolýzy v erytrocytech (~ 5 mM)
- rychle spotřebováván při normálním P_{O_2} , hromadí se při $\downarrow P_{O_2}$
- přednostně se váže na β řetězce
- ~9 Å
  - pasuje do deoxyHb formy (11 Å kapsa)
  - hůř do oxyHb formy (5 Å kapsa)

25

Fetální Hb (Hb F: $\alpha_2\gamma_2$)

- Vazba BPG: $\gamma < \alpha < \beta$
- γ má méně + nábojů, které atrahují - náboje na BPG
- ↑ tvorba BPG v placentě

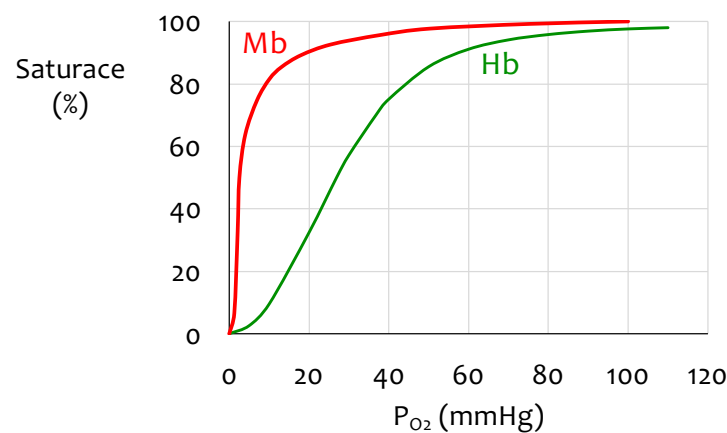
- od 6. týdne: embryonální Hb (vč. F)
- od 3. měsíce dominuje F
- A od 40. týdne
- při * 50-95% F
- od 6. měsíce dominuje A

26

Myoglobin (Mb)

1 řetězec → není kooperativní vazba O₂ ("vše nebo nic")

27

Dyshemoglobinemie

Formy Hb, které nemohou transportovat O₂:

- 1) **Kompetice s O₂ o Fe:** karboxy-Hb (karbonyl-Hb; CO-Hb)
- afinita Fe k CO ~240x vyšší než k O₂
- 2) **Oxidace Fe²⁺ → Fe³⁺:** metHb
- 3) **Nekompetitivní blokáda** vazby O₂ na Fe: sulf-Hb
(S ireverzibilně váže pyrolové jádro hemu, „překáží“ vazbě O₂)
- H₂S, sulfonamidy, sumatriptan,...
- 4) **Hemoglobinopatie** – mutace globinu ovlivní vazbu O₂ (velmi vzácné; většinou ovlivňují životnost a vlastnosti RBC - thalasémie, srpkovitá anémie) – ↑P₅₀ (Chesapeake) nebo ↓P₅₀ (Beth Israel)

28

CO-Hb (otrava CO)

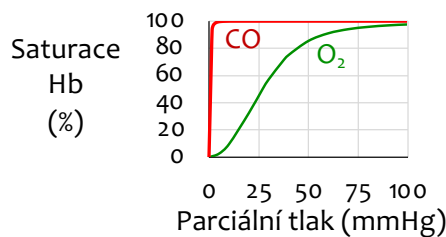

- požáry, výfuky, kouření, znečištění, topení, sopky, ...
- ale i endogenní – metabolismus hemu (hl. Hb):
hem → biliverdin + Fe + CO (heme oxygenase)
- normálně 0.5-2 % celk. Hb je CO-Hb (město ≤5%)
- při kouření ≤10– max 15%, novorozenci ≤12%
- ≤2.5% OK, >15% problém, >30% jde o život
- 85% CO se váže na Hb (je ho nejvíc), zbytek hl. Mb, CytC oxidázu (inhibice), NADPH reduktáza
- poločas CO Hb normálně ~ 5 hod
(při 100% O₂ ~80-90 min)

32

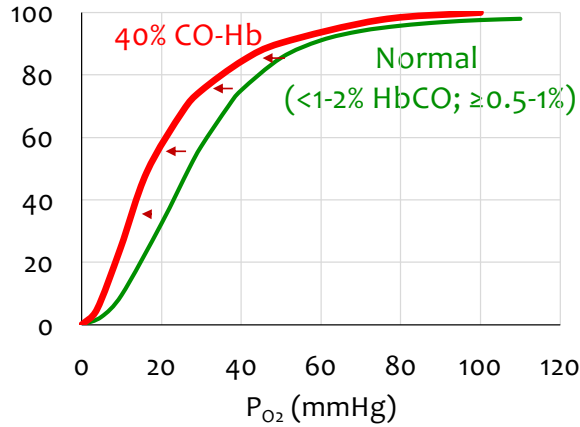
CO-Hb (otrava CO)

Saturace Hb (%)

Parciální tlak (mmHg)

- 240x vyšší afinita k vazebnému místu pro O₂
- + větší vliv na kooperativitu (při snižování P_{O₂} CO-Hb hůř uvolňuje O₂ – posun do L)
- brání vzniku carbaminoHb → acidóza

Saturace (%)

P_{O₂} (mmHg)

33

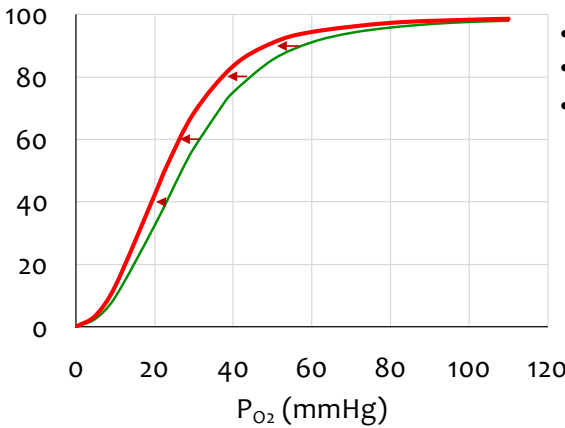

Methemoglobinemie

- Fe²⁺ v hemu oxiduje na Fe³⁺ (NO & jeho donory, NO₂⁻, NO₃⁻, C≡N)
- Fe³⁺ ruší kooperativitu Hb → ↓ uvolňování O₂ v tkáních (~Mb)

Léčba:
metylénová modř
Fe³⁺ → Fe²⁺

CN1C=NC2=C(S1)N=CN=C2N

Saturation (%)

P_{O₂} (mmHg)

- normálně do 1.2%
- kouření víc
- >5-7% riziko

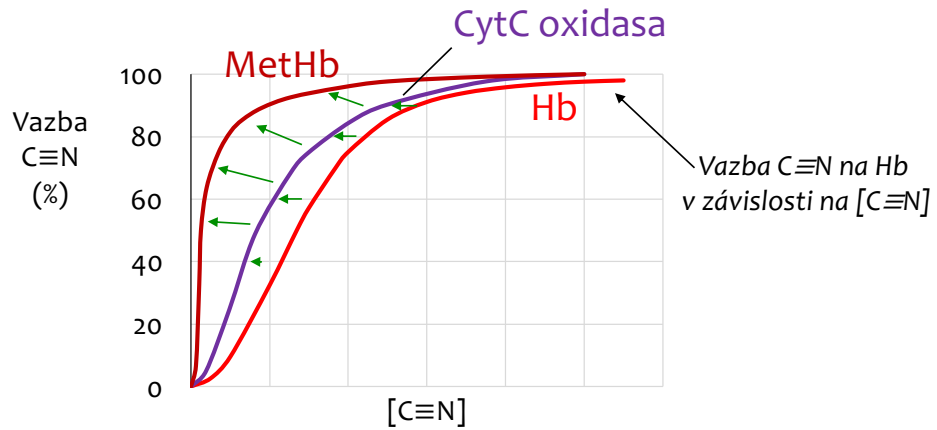
Oprava:
NADH **metHb** reduktáza
(cytochrom-b5 reduktáza)

35

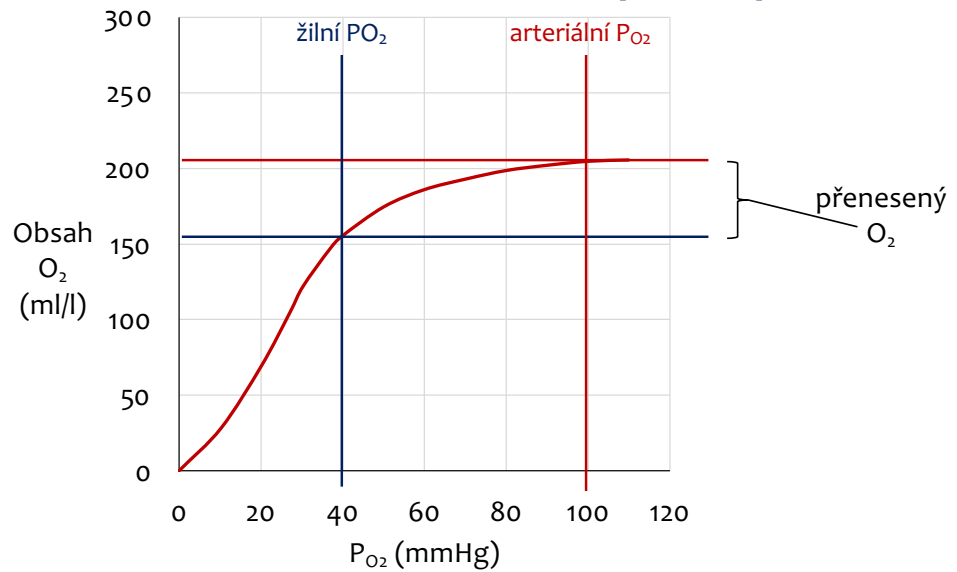
Kdy je methemoglobinemie dobře?

Otrava kyanidy

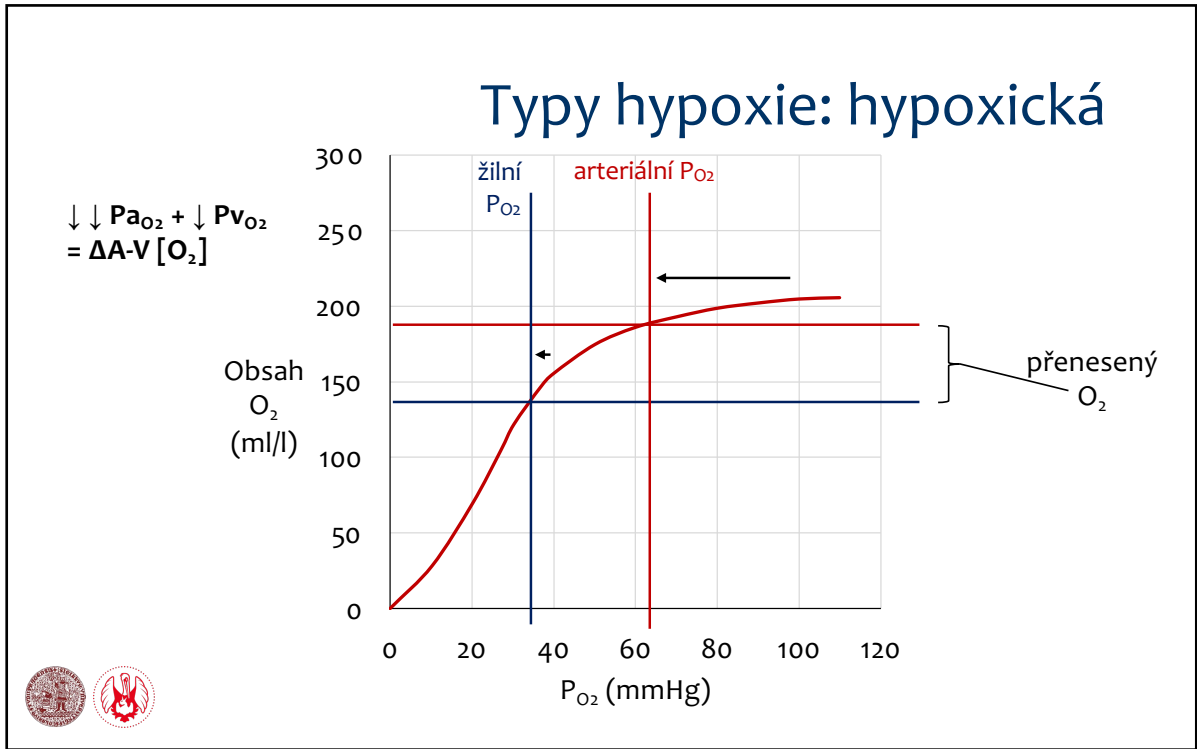

36

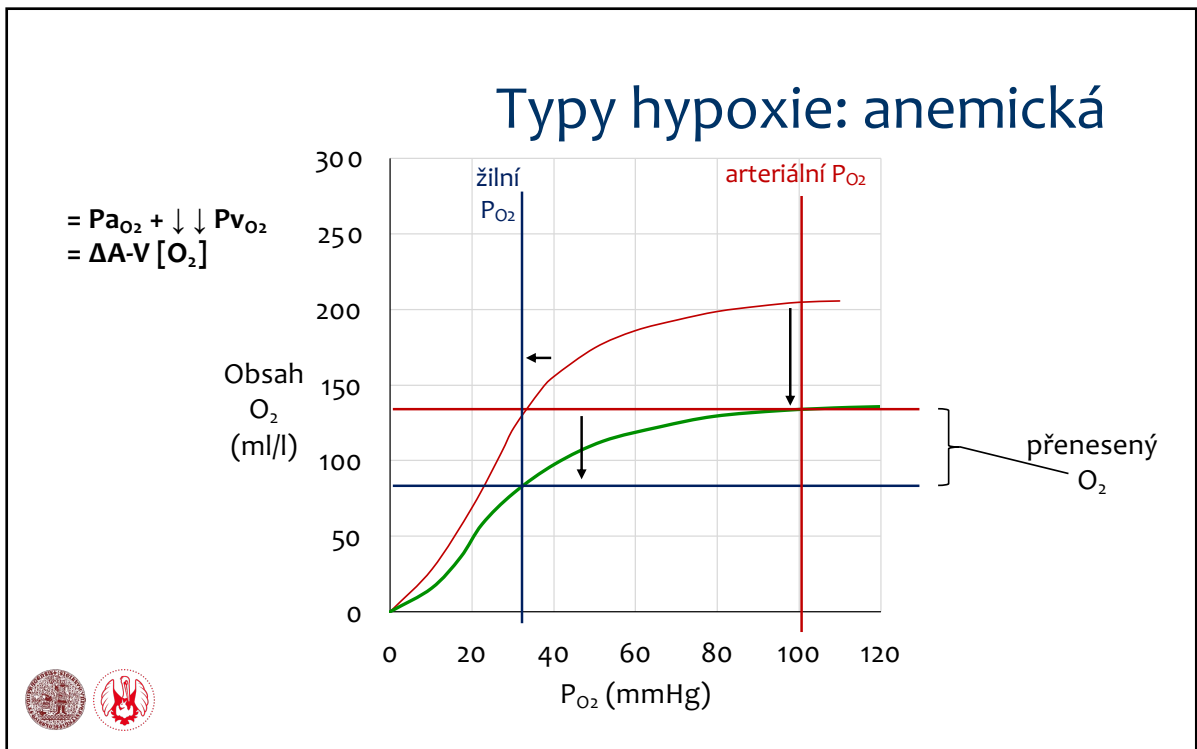
Typy hypoxie

37

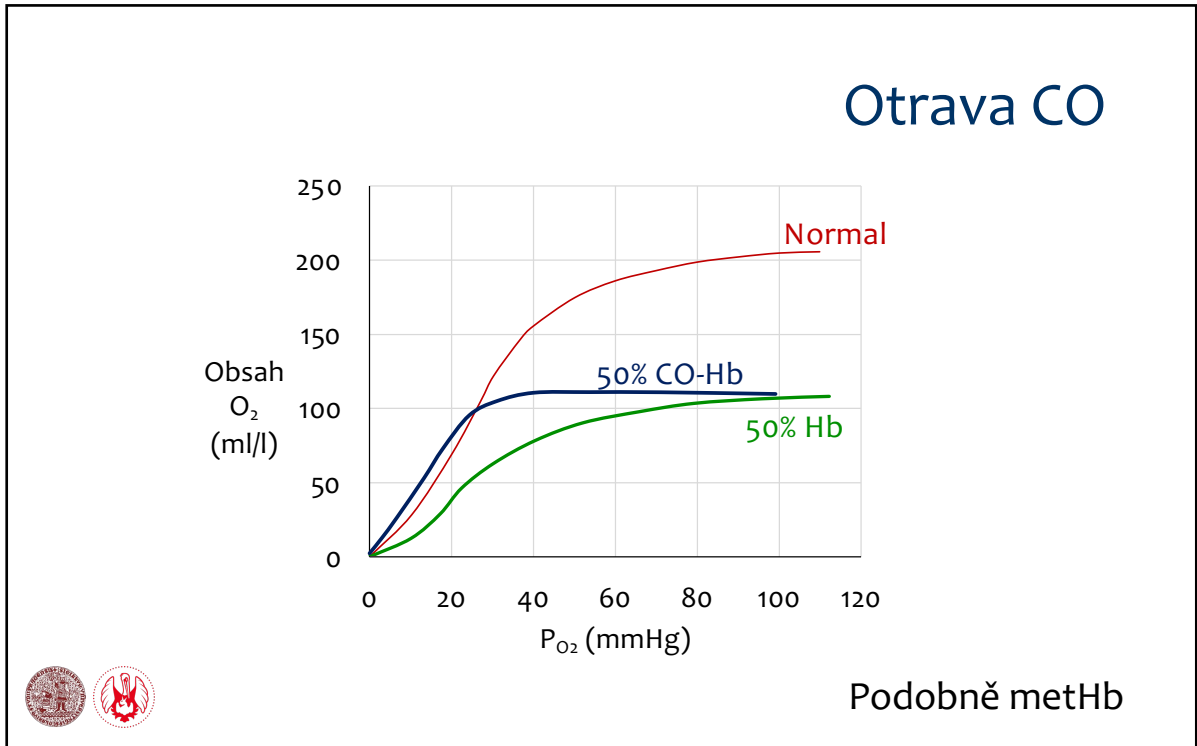

38

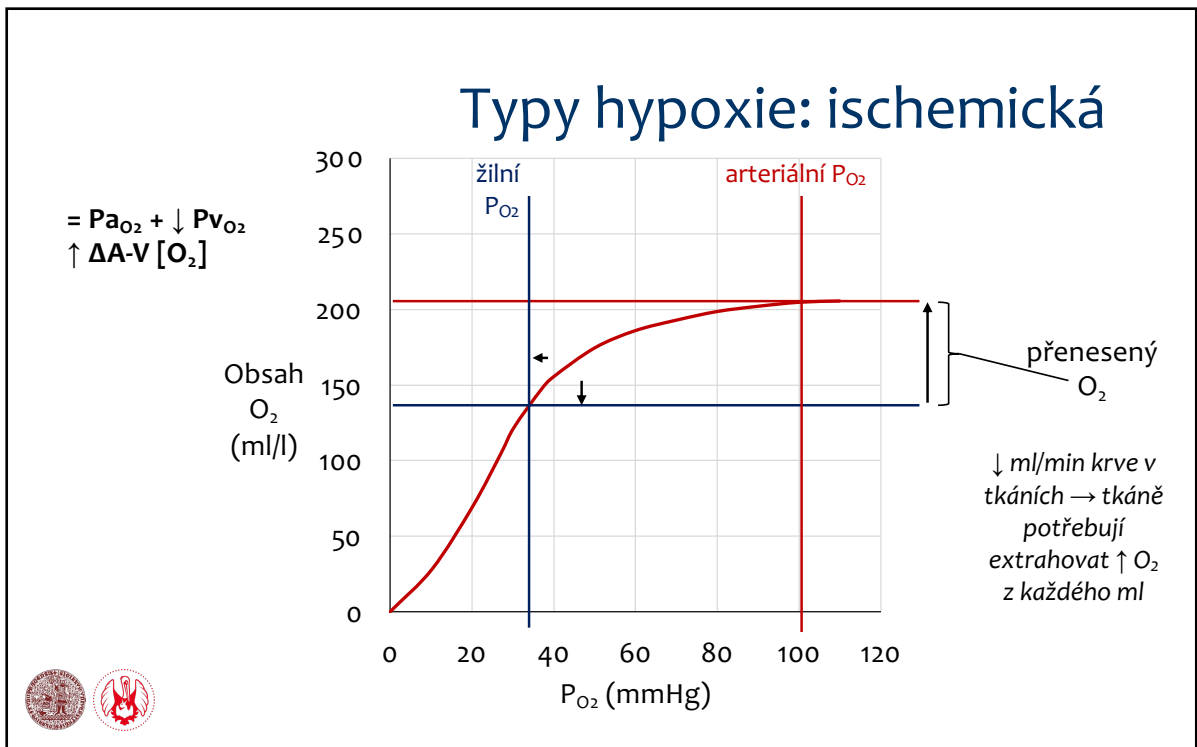

39

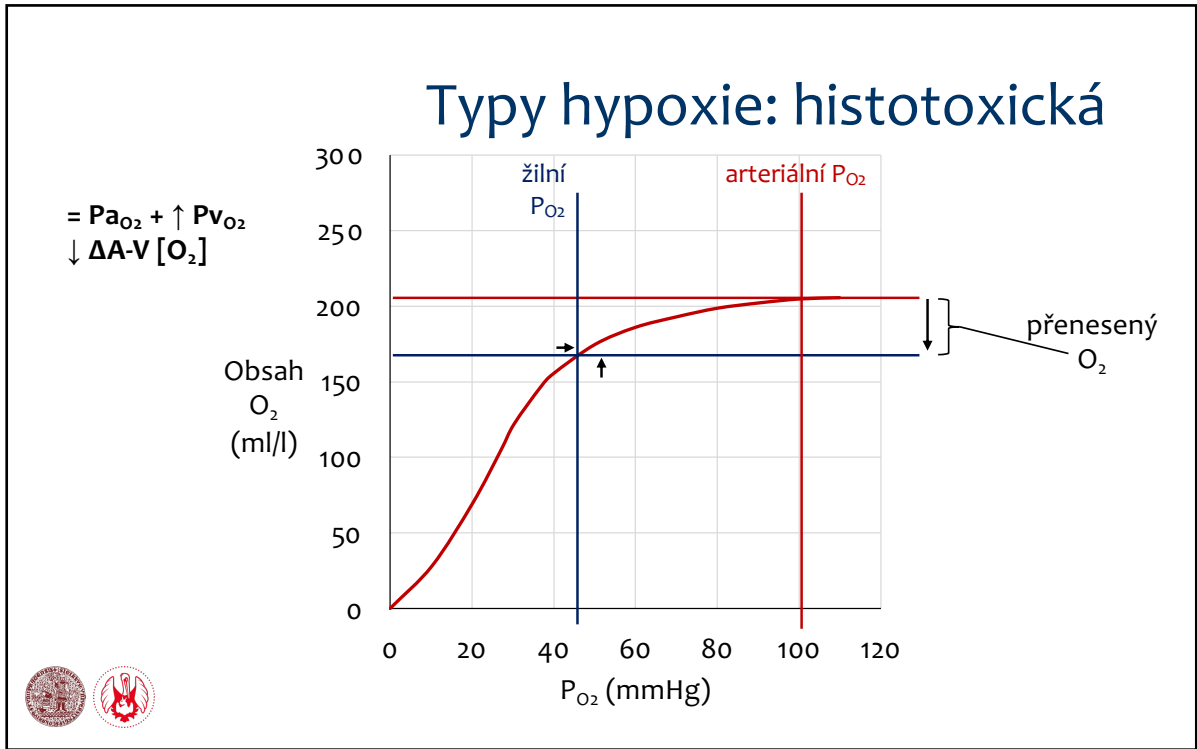

40

41

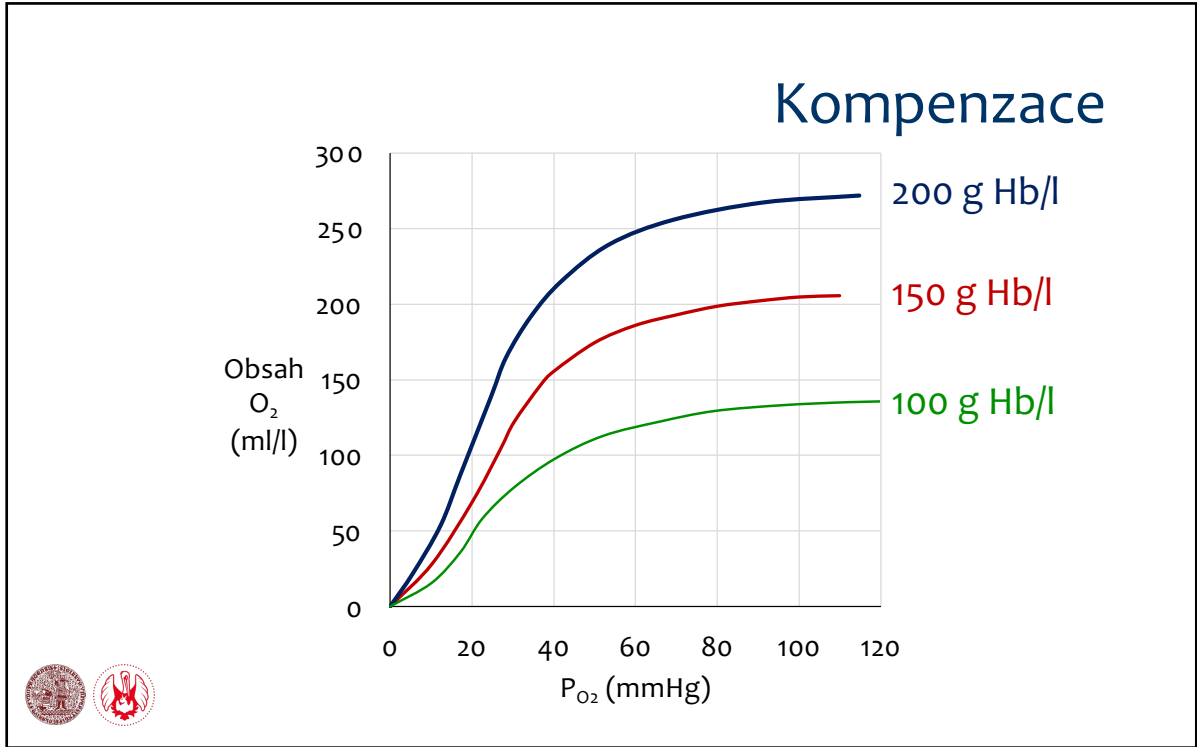

42

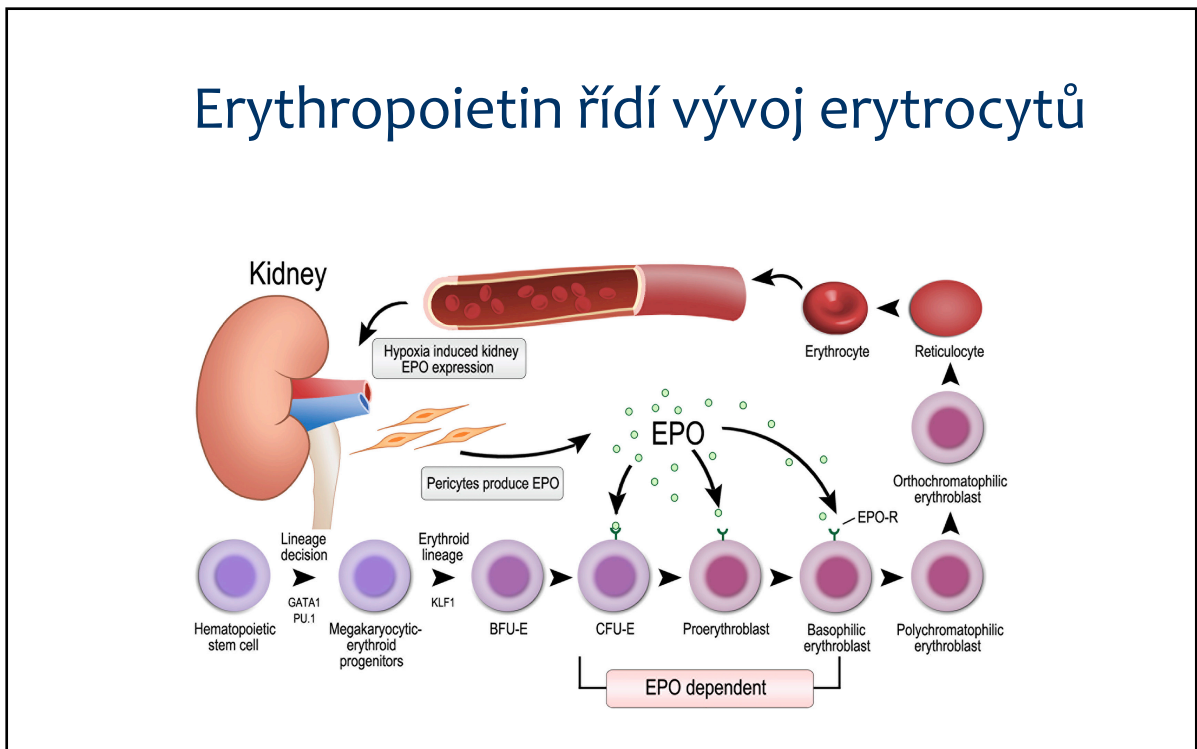
4 typy hypoxie

	Pa_{O_2}	$\Delta A-V [O_2]$	Pv_{O_2}	
hypoxická	↓↓	=	↓	
anemická	=	=	↓↓	
ischémická	=	↑	↓	
histotoxická	=	↓	↑	

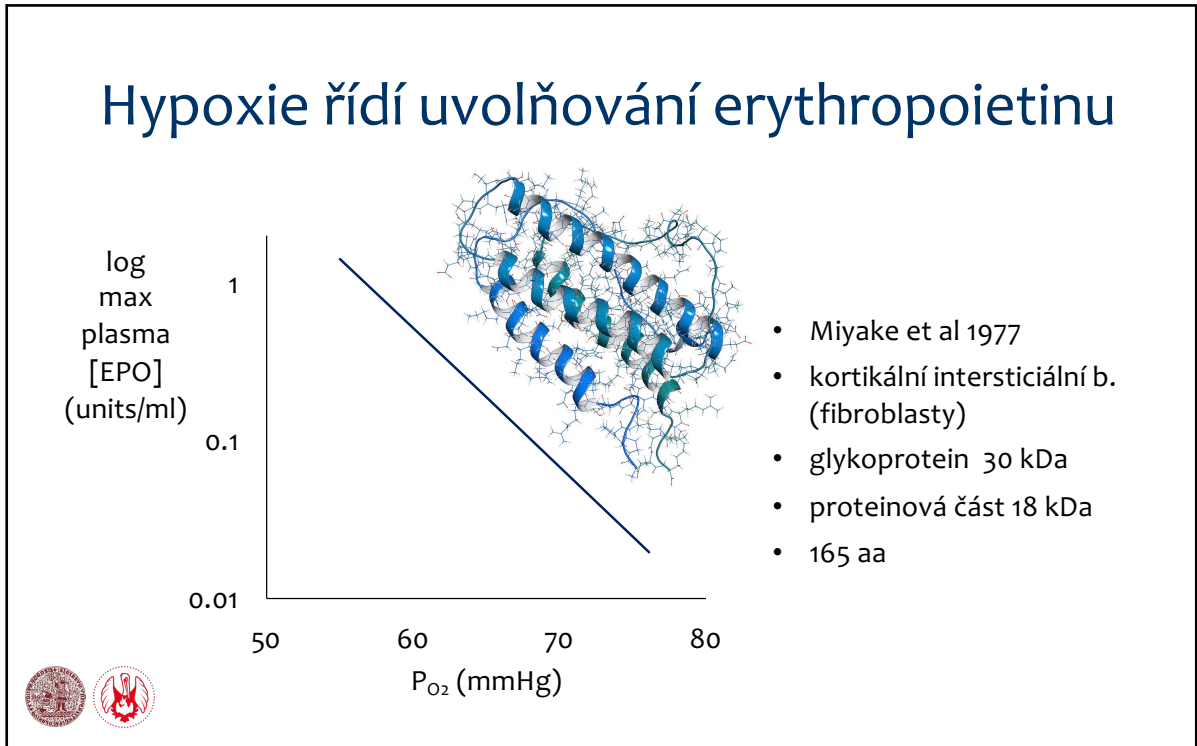
43

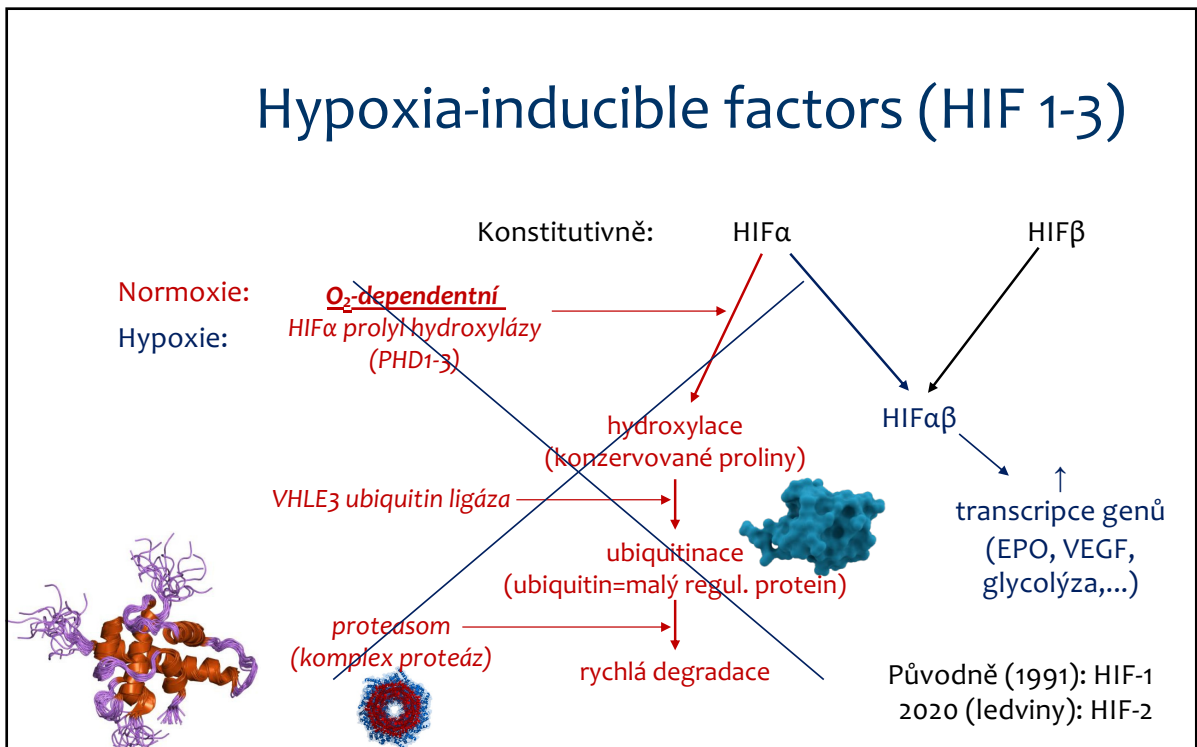
44

45

46

47

48